

İSTİKLÂL

Baş muharriri: M. E. Resul-zade

„L'indépendance“

Organe
de défense nationale
d'Azerbaïdjan

Milletlere istiklâlî

Kafkasya mes'ele-i

Mücadele arkadaşları müzdan Mir Yakup Beyin bu günlerde Fransızca olarak yukarıdaki başlık altında neşrettiği eser mümasabetle tekrar bu mevzuu avdet ediyoruz.

Kafkasya mes'ele-i, yoldaşımızın eserinde güzel surette kayıtlı ve izah olunduğu gibi, tarihin pek mühim mes'elelerinden biridir. Bu mes'ele her şeyden evvel Kafkasya'yi teşkil eden başlıca dört milletin 'yaşadıkları millî hareketler arasında anlaşma ve birleşme cereyanlarını tasnif ile terkipten ibaretir. Bu mes'ele aynı zamanda Carp ile Şark'ın karşılaşığı bu tarihte berzahta multeli medeniyetlerin yolları karıştırdığı hususiyetleri taşıyan yeni bir kıymetli bulmadır.

Mir Yakup Beyin eseri avrupalı okurlara mes'elenin bu iki cephesi hakkında topuca malumat vermek nokta'ya nazaran ayrıca bir zirkre mülkiyettir. Eser, mes'ele'yi terkipten evvel Kafkasya milletlerindeki millî intibah, siyasi faaliyet ve istiklâl mücadeleleri hakkında muhtasar surette malumat verdikten sonra, Kafkasya cumhuriyetleri arasındaki mümasabet ve bu mümasabetin yakın geçmişte geçirmiş olduğu tarihi anları dahi aynı metotta hülasa etmiştir.

Millî Azerbaycan neşriyatı okurlarına çok malûm bulunan bu tarihi hadiselerden Mir Yakup Beyin eserindeki icmalını bir daha burada hülasa etmeye lüzum görmüyoruz. Fakat şu kadar kaydetmek isteriz, ki bu eser, mes'ele'yi tonlu olarak ve bir cenebi okuyucuyu yormamak üzere, hülasa ediş nokta'ya nazaran bu güne kadar avrupa insanlarında bu mes'ele'ye ait olarak çıkan eserlere muaracahur. Alâkadar bir mutahassis, bu eserde mes'elenin bazı kısımlarını izah için fareza kâfi kadar malumat bulamazsa da, alelumum Kafkasya mes'elesinin heyeti umumiyesini anlamakta ka'tiyen güçlük çekmez. Mes'elenin şüml ve ehemmiyeti hakkında sarıh bir fikir ediniz. Kullandığı metot ve ifade ettiği vuzuh itibarile işbu tesiri veren müellifi cidden takdir ve tebrik ederiz.

Evvel, azak tarihlerde multeli cereyanlarına sapan Kafkasyalı milletler zamanı tarihte şahit oldukları çok canî hadiselerle aynı siyasi mükadderatı sahîp oldukları kanaatına geldiler. Anladılar, ki bütün milletlerini şimale bağlayan hıristiyan milletlere komşuları müslüman milletlerden ayrı olarak bir hâlas yolu olmadı gibi, müslüman milletler dahi hıristiyan komşularını ihmal suretile ka'tiyen necat bulamazlar. Bu anlayış neticesinde, içinde bolshevik mezalimine ve kizil emperyalizmin esaretine karşı omuz omuza vuruşan milletlerle tırsarda bu milletleri temsil eden siyasi teşekküller bu kanaata geldiler, ki carlıgım çekmesi üzerine birer millî cumhuriyet halinde kurtulan Kafkasyahlara, bolshevikzmden halâs için bu cumhuriyetlerin bir konfederasyonu şeklinde birleşmeleri ka'tiyen elzemdir.

Müstakil Kafkasya konfederasyonu — iste Mir Yakup Beyin de tahlil ettiğimiz eserle propagandasını yaptığı aktuel fikirdir. Bu fikir, bizzat, sade Kafkasyalı milletlerin halâsını değil, aynı zamanda daima rus tehlikesi altında bulunan cennupkâi komşularımızın, yani Türkiye ile İran'ın dahi cidden özlüyecekleri bir şiarıdır.

Her ne kadar, Türkiye'de hâlâ romantizm ufkularında uçarak, realitedeki zâlim hakikatleri görmekten kaçınan bazı genç kafalar bizim terviç ettiğimiz bu fikri „türkürkten bir fedakârlık“ gibi tasavvur ediyorlarsa da, biz Türkiye cumhuriyetinin idaresini çelik elerinde tutan büyük reislerin icraatını görerek, bu tahminimizde yanılmadığımızız kâniliz. İstiklâl harbinin karış cephesini teşkil eden dünkü düşman Yunanistan'la bugün kardeşlik misakı

İran'daki muhacirlerimiz

Trabzon'dan haber veriyorlar: Tebriz'den gelenlerin anlatıklarına göre, İran Azerbaycan'ından geri Kafkasya Azerbaycan'ına göçmek isteyen bir muhacir kafilesi İran hudut muhafizleri arasında yuku bulan bir hadise ile alâkadar olarak Tebriz'de senelerden beri elleriyle yerleşmiş olan bazı milliyetçi Azeriler Tebriz nazmiyesi tarafından tevkif edilmiş ve, bilhassa, hadise ile hiç bir münasebetleri olmadığı anlaşıldığından, serbest bırakılmıştır.

İran'a Azerbaycan'dan ve Kafkasya'nın başka yerlerinden muhacir kafilesi hakkında devam ediyor.

Aras nehri bir çok yerden kâfilekâfile insanlar geçerek İran hükümetine sıkılmaktadır.

Kış girinceye kadar memleketi terk ede bilenen baş alıp kaçıyorlar. Umumiyetle gerek ilk muhacirlet devri mütecellerine son gelenlerin vaziyetleri hiç te memnuniyetbağış şekilde değildir.

İkmal tahsil için İran'dan dün Berlin'e gelmiş olan Ali Asker Teymur Bey isimli bir talebimizin anlatığına göre, İran'daki muhacirlerimizin vaziyeti son derece acımacaktır. Ali Asker Bey, İran'daki bilhassa, yeni muhacirlerimiz hakkında hususî muhabirlerimizimiz İran ve Türkiye'den verdikleri malumatları bizzat kendi müşahadedelerile teyit ederek bu vatanında za-

vallıların halını dahada perişan renklerle tasvir etmektedir.

Müşahidimiz, yeni muhacirlerimizden Türkistan tarikle İran'ın Horasan vilayetine फिर edenlerle görüşüp konuşmuştur. Bu muhacirler, Azerbaycan'ın sabık tüccar veyahut çemışte az-çok varlı zümrelerine mensup olup, vaktile pasapor ve erzak hakkından mahrum edilerek Hazer'in öbir tarafına, hatta Sibirya'ya sürülmüşlerdir. İki nevi ölmekten — acından ölmek, yahut, necat bulmak ümidile, İran hududunu geçerken çeka bekçilerinin kurşunu ile öldürülmek — ikinci yolun dahada ümitbağış olduğuna kâni olan şu muhacirlerimiz büyük bir kısmı — Ali Asker Bey'e söylediklerine göre — İran-Türkistan hududunu geçtikleri zaman bahkârlardan çekimn eline düşmüşlerdir. Bunların muhim bir kısmı şimdi İran'ın Meşet şehrine gelmişlerdir. Muhacirlerimiz, Azerbaycan'da vaziyetin fevkalade vahim olduğu, açlık, sefalet, köylülerimizin yeniden binlerce Sibirya'ya sürülmüş, münevver Azerlere karşı yeni bir imke sefirinin azılması, Azerî komünistlerinin ruslar elinde iradesiz bir silah olarak, açlık açacağı intikam diye haykırın aç ve muhtaç halkın üzerine saldırılmaları gibi vak'alar ve bizzat şahit oldukları mezalimleri tafsilatle Ali Asker Bey'e anlatmışlardır.

Petrol sanayii ne naide?

Sovyet sanayine uzun bir makale hasretten „Berliner Börsen Zeitung“ (14. 10.) gazetesi petrol sanayine temasa aynen şunları yazmaktadır.

— „Sovyet sanayinin diğer kollarına nisbeten petrol sanayii pek iyi bir manzara arz etmektedir.

Buracağı yazı yetmez, kömür ve ağır sanayideki vaziyetin dahada berabartır. Petrol sanayii 1933-nci yılın birinci 7 ayı zarında planca tesbit edilmiş olan rakamın ancak 30,5% nisbetin ikmal edile bilmiştir. Umumiyetle, işbu 7 ay (Kanunusani-Ağustos) zarında 12,32 milyon ton petrol istisnal olunmuştur, halbuki geçen 1932-nci yılın aynı müddetinde 13,1 milyon ton petrol istisnal edilmisti, yani behemal istisnal bu deata takriben 0,8 milyon ton geride kalmıştır. Sovyet hükümeti istisnalın şerhede Ağustos ayının istisnal miktarının Temmuz reklamalarına nisbeten 14% artmıştır. Bu rakam geçen yılın Ağustos istisnalına nisbeten ancak 7,2% yüksektir. Petrol sanayine son derece iyi bir manzara arz eden mütalaka Simali Kafkasya'daki „Groznet“ tesdirdir. Bu sendikandan Ağustos istisnalı miktarı 1932-nci yılın Ağustos miktarından tam 40% nisbetinde aşığıda bulunuyor, halbuki Azerbaycan petrol sendikasının Ağustos istisnalı miktarı geçen yılın aynı ayın rakamlarından 38,8% nisbetinde yüksektir (Lök-Bakan mütalacasında tabii işkiye halmdede çikan petrolardan dolayı, „Aznet“ in istisnalı miktarı yükselmeye başlamıştır). Buna rağmen Azerbaycan petrol tesdi 1933-nci yılın birinci 8 ayı zarında plandaki rakamın ancak 64,5% ve „Groznet“ sendikası ise 49% nisbetini ikmal etmişlerdir. Sovyet hükümeti tarafından mütemadiyen veriyen emirlere rağmen boru işleri her iki Kafkasya tesdine son derece iena bir vaziyette bulunarak, plandaki talebatın pek geride kalmıştır.“

Türkistan'da

Şarkî Türkistan'da Çin hakimiyetine karşı istiklâl savaşına devam etmekte iken garbi Türkistan'da rus istilasına karşı olan savaş ta susmuş değildir.

Refikümüz „Yaş Türkistan'ın Meşet muhabirinden alıp derç ettiği malumatı göre, Türkistan'ın Kara-Kum mütalacasında devam eden basmaçlık hareketini istilâ hükmümi bu güne kadar bastıramamıştır. Sovyet hükümeti adın başına 15 put buğday vererek Türkmen ve ruslardan ibaret bir gömüllü kuvveti toplamış ve asilere karşı göndermiştir. Bunlar, yemeleri bitince, basmaçılara teslim olmuşlardır. Basmaçılar bu gömüllülerin öldürmesini öldürmüş, neçerleri ise kendi içlerine almışlardır. Hiva'dan

basmaçılara karşı gönderilen 600 kızıl asker de Kara-Kum'da muhasereye düşerek basmaçılara teslim olmuşlardır.

Kara-Kum basmaçılarında koşulan Türkistanlıların sayı günden-güne artmaktadır. Bunların arasında Kazahlar da mevcuttur. Yakında Tecen ile Hiva arasında Minare denilen yerde basmaçılarla kızılilar arasında haşlı toğuşma olmuş, neçercede bir çok kızıl asker ölmüş, yerde kalanları teslim olmuşlardır. Basmaçılardan cephaneleri çemışte nisbeten boldur.

Başlarında Bayram Buğa Oğlu ile Durdu Mürvet Oğlu adına iki kahraman durmaktadır. Kızıl ordı Tecen'e yakın bir yerde toplanmıştır.

akdedilir ve Balkan konfederasyonu'ndan müsabet bir zaruret ve halâskâr bir ideal gibi babs olunursa, neden kendisile kanlı hiç bir ihtilâfi çememiş bulunan Gürcistan'la Azerbaycan'ın bir anlaşması ve Kafkasya konfederasyonuna girmesi bir günah olsun? . . .

Balkan federasyonuna girmekle Türkiye, türktük hesabına bir fedakârlıkta bulunuyorsa, Kafkasya konfederasyonuna girmesi varın Azerbaycan'da böyle bir fedakârlıkta bulunmuş olsun! . . . Biz vaziyetimiz eminiz, merak etmeyiz: çünkü büyük türktük namına bizleri istevçap edecek tarihî davaçılar fareza, çevkap olursa, kendilerine vereceğimiz cevapta bugün Türkiye'deki Balkan federasyoncuları müttefik bulmacecağız.

Büyük türktük endisesinde olanlar, bilirler, ki Azerbaycan hareketi, hiç bir zaman kendisini mensup bulunduğu büyük Türkrkım ortaki kültür kıymetlerinden malırum bırakacak siyasi kombenezonlara girmeyi ve girmemez. Bunun için de o, kendisini fiilen bu mahrumiyete brakan bügünkü Sovyet esaretinden kurtarmak imkânlarını arar. Kafkasya konfederasyonu bizzat, bu imkânların en real olanıdır.

Evvel, Azerbaycan'ın Türk hars camiasında kalması için ruslugin bir defalık Kafkasya'dan atılmasından başka tesirli care yoktur. Bu işe, ancak Kafkasyalıların bir arada bulunmalarile mümkündür. Kafkasya konfederasyonunda bulunan bir Azerbaycan, Rusya idaresinde veya „Sovyetler İttihadi“nda bulunan bir Azerbaycan'a benzemez. Konfederatif ve müstakil Kafkasya'da Azerbaycan'ın rolu hiç bir zaman passif olmaz. Buradaki müttefiklerin yekdiğerlerine olacak tesirleri temamilere iradi ve serbest bir şekilde olacağından, cebri temessil keyfiyeti ka'tiyen mevzuubalsiz olamaz. Serbest rekabetleki kültür ve iktisad üstünlüğünün şüphesizliğine gelince, tabiidir, ki Azerbaycan'ın bundan korka-

Şimalî Kafkasya'da

Bütün cihan matbuatı Sovyetlerde mahsul işlerinin son derece vahim bir manzara arz ettiğine dair etrafî malumatlar neşretmektedir. Bu cümleden olarak bilhassa Şimalî Kafkasya'daki mahsul işlerinin berbatlığı ayrıca bir yer işğal etmektedir. Burada vaziyet, geçenlerde olduğu gibi soy-yetlerin diğer mütalıklarına nisbeten, henüz da pek fecidir.

„Königsberger Hartungsche Zeitung“ gazetesi (8. 10. 1933) Sovyetlerde mahsul işlerinin gidisine hasrettiği bir yazısında Şimalî Kafkasya'ya temasa diyor, ki :

— „Şimalî Kafkasya'nın mahsulü büyük bir hatar karşısındadır. Takriben 200.000 hektarlık sovhöz tarlalarının mahsulü bu güne kadar henüz bir araya toplanmamıştır. Bu miktar plandaki rakamın tam 50% nisbetin teşkil ediyor. Bu mütakattan bir çok mahallerinde yağmur devri artık başlamıştır. Eger çeltik az bir zaman içinde tarlalarından toplanıp temizlenmesi mahsulün büyük bir kısmı muhakkak çürüyecektir. Aynı zamanda 10—15 gün zarında şık ekinlerini dahi mutlak bitirmek icap ediyor. Bütün şu zaruretlere rağmen ekin işlerinin sür'atı son derece geridir. Eylülün 25-nci kadar ancak 60.000 hektar arzı ekilmişdir. Bu miktar plandaki rakamın 13,5% nisbetine misa'vidir. Şayam dikkattır, ki hususta en iena manzara arz eden sahalar, sovhöz mütalıklarında bulunuyor. Bütün şu amiller buğday hazırlanması ve buğday teslimi işleri üzerine pek vahim bir tesir icra etmektedir. Nakliyat vastası gitkenice bozulduğu gibi ziraatta çalışan ammenin bulunması dahi müşkülleşmektedir.“

Şimalî Kafkasya'da mahsul ve işç ekimleri işlerinin berbatlığını bizzat Sovyet mahsulü dahi itiraf etmektedir. Ziraat komiserliğinin baş organı olan „Sovyalistickoye Zemeldeleye“ gazetesi mahsul işlerinin feci bir manzara arz ettiğine dair yazdığı bir makedale bu hususta bilhassa Şimalî Kafkasya'da vaziyetin vahim olduğunu kaydetmektedir.

Gazete açık suretile itiraf ediyor, ki bu mütalaka buğdayın 12% nisbeti biçilmiş olarak bu vakta kadar henüz tarlalarda bırakılmış olduğu gibi, çeltiğin 35% nisbeti ise hâlâ döğülüp bitmemiş ve kolhoz tarlalarında biçilmiş olan şübübler toplanmadıklarından zararlı otlar arasında kalup çürümektedir.

Bilgi

Böşeviklerin söküğü dağıttıkları, alt-üst ve karma-karışık etiketleri şeylerden biri de bilgidir; mektep, maarif, tahsil, sanat ve edebiyattır.

Bilgi Sovyetlerde çok haline gelmiştir. Ve bu da pek tabii bir şeydir.

Çünkü hürriyet, bilhassa vicdan ve kanaat hürriyeti olmayan bir yerde bilgi olmaz.

Medeniyet hür insanların hür vicdanları ve serbest kanaatleri mahsulüdür.

İnsanların her bir beşeri haktan mahrum bulunmuş, birer köle vaziyetine düştüğü bir ülkede bilginin, medeniyetin de düşeceği mantiki bir neticedir. Serbest düşünmek hakkından, teşebbüs ve fikir hürriyetinden mahrum insanlar ne yarata bilirler?

Bilhassa cahillerin, bir sürü sabıkalı katil ve hırsızların idare ettiği bir memleketle, bilginin başta duranlar gibi düşünmesi istenilirdi ki o vaktin, medeniyetin şayani merhamet bir hale geleceği aydındır.

Böşevikler bütün mektepleri, bütün medeniyet yapılarını söküğü dağıttuktan sonra, asırlardan emeğinden doğan bilginin çürümeye başladılar.

Zira bunlar burjuva medeniyetinin mirası idi. Proletaryat, marksizm-leninizm metodu üzerine kurulu yeni bir medeniyet ve terbiye sistemi kuracaktır.

Bu sistem neyi ibaretli? Tahsil, sağnağı ihtiyaç yok; yüksek mekteplere girip okumak için yoksul çocuğu olmak کافی idi.

Bunun neticesinde Sovyetleri on binlerce di diplomatik, siyasi mütehasss ve alimler" doldurdu.

Sosyalizm cemiyetini bunlar kuracaktır. Bu, "kızıl alimler" mektepleri işler ettiler. Eski alim kadrosunun son kağılları da kapı tıstı edildi. Bu "inkılâbın" eser hem kendisini hissettirmişti.

Yeni pedagoğlar, ekonomistler, mühendisler, bilgi ihtibarile, muallimlerin derecesini düşürdüler.

Bunlar, hayattan hangi sahasında işe girdilerse, orası mezaryona çevrildi.

Geçen yıl Sovyet hükümeti marksizm-leninizm metodunun bu fetiche neticesi önünde durakladı ve ric'ata karar verdi.

Mektepler ve pedagoğ kadrosu derin bir tasfiyeye tabii tutuldu.

Mekteplerde yeni program ve rejim tatbik edildi.

Ve bu program ve rejim de burjuva program ve rejimi olacaktı. Yani mektep ve terbiye meş'alesi, Avrupa'da olduğu gibi, teşkil edilecekti.

Simdi bu "geriye doğru inkılâptan" bir yıl geçiyor.

Moskva gazeteleri bir yıllık faaliyete yeniden vuruyorlar.

Belli oluyor ki Sovyetlerde tahsil meş'alesi gerilemekte devam ediyor. İslahat, arzu edilen neticeyi vermemişti.

"Pravda" gazetesi bu yıl Sovyet üniversitelerine kimsenin girmek istemediğini yana-yakıla yazmaktadır.

Bir yandan bir yıllık tecrübenin elim neticeleri, öbür yandan kimsenin Sovyet üniversitelerine kabul etmediği, Sovyetler'de bilginin mevcut halde bulunduğu hakkında bir fikir yaratmaya کافی.

Sovyet cennetinde yüksek bilgin işi hak yerini seçmiş gibi akıp gelen açlar sürüsü işgal ediyor. Memleketten alınan malımatına göre, Rusya'dan birerle, on binlerle açlar sürüsü Hazer ve Kara Deniz sahilleriyle Azerbaycan ve Gürcistan'a akmaktadır.

Binlerle "kimsesiz çocuklar" taşdıklarla hastahanelerle beraber şehirleri istila ediyorlar.

Kendilerini beraber en deşheli hastahanelere getiren ve memleketi zehirleyen bu açlar seli o derece müthiş imiş, ki komünistler bile şiddetli tedbirler almaya mecbur olmuşlardır.

Gürcistan Sovyet hükümeti, gelen rus muhacirlerini geriye çevirmekte imiş.

Bu hususta Azerbaycan'da ne tedbirler alındığı malum değildir.

Buna mukabil Ermenistan'daki tedbirler şayam dikkatir.

Tiflis'te çıkan "Zarya Vostoka" gazetesinde (17. 7. 1933) okunduğuna göre:

"Sevan gölünün akıp ta Erivan'dan geçen Zağrı nehrindeki Erivan şehri yakınındaki Kir istepinde büyük bir kanal yapılmıştır. Bir kısmı Azerbaycan'ın Nahçıvan vilayetine düşen bu kanal 50.000 hektardan ziyade bir sahayı suvaracak ve etrafında Avrupa ve sair memleketlerde bulunan muhacir Ermeniler çalıştırılarak inşaat edilecektir. Şimdilik bu kanal etrafında, "kapitalist memleketlerden Sovyet Ermenistan'ına gelecek olan 2.500 emekçi Ermeni yerleştirilecektir. Ermenistan hükümeti bu Ermenilerin bütün masarifini boyunına aldığı gibi, ihtiyaç ve verişmelerini de temin edecektir."

Biz biliyoruz ki şimdiki Azeri Türklerinin oturacak olduğu bu yeni iskân maktalarından asıl yurt sahipleri baş götürebileceklerdir.

Gene biliyoruz ki daha kolektivize devrinde Kafkasya'dan Azeri ve Gürcü kafile-kafile Sibiryalılara sürülecek ve harice ka-

iaşe işleri ne halde?

"Zarya Vostoka" gazetesi (Nr. 171) yazıyor: "Matbuat tarafından teşkil olunan tahkikat heyeti Bakü'de Şmit namına olan imalatihane emniyet teşkil eden bir ziyancılık keşfetmiştir. Son günlerde imalatihane lokantasında ameleyle verilen yemeklerde taş, kırık cam, çivi v.s. şeyler bulunmuşta başlanmıştır.

Geçerleri verilen yemekler ise daha berbatır. Son günlerde imalatihane işe subesinden iki muhasebeci kaçmıştır. Hesap meş'alesi karma-karışık bir halindedir.

Maverayı Kafkasya'nın en büyük kolhozlarından olan "Şmit" kolhozunda da aynı vaziyettedir.

Kolhozun, Maşağa M. T. S.-inden 23.000 rubleye aldığı 3 traktor işsiz duruyor. Süt veren 72 ineke ayakta zorla durmaktadır. İneklerin iyi bakılmadığı için 10 hayvan düşmüş ölmüştür. Ölen ineklerin midederinden mih, cam kırığı, demir tel, taş ve demir parçaları bulunmuştur. Hayvanlara bzulmuş ot veriliyor, su ise hiç verilmiyor. Hasta hayvanlar sağlamlarıyla aynı yerde beslenmekte imiş.

Sütçülük sovhovunda çalışan 74 köylünün hepsi pasapor, binacaleyle, işe ve azuka hakkından mahrum edilmişlerdir. Bu müna-sebetle açığı İvanovi, kız kardeşi Ançenko, sovhov müdürü Martişel, muavini Greçkin, sütçülük kısmı müdürü Berzenko, teknik Seveçenko, tabip Alibeyli, levazimden Mihaylovi ve başkaları tenkil edilmişlerdir."

İnkılda kat'i bir fikir edilmek için Başkurdistan'da çıkan "Kızıl Başkurdistan" gazetesinin 15 Temmuz tarihli nüshasından aldığımız bu malumatı okuyunuz:

"Başkurdistan komünist fırkasının kararları bu yıl İsterli Tanak'ta yeni bir üniversite açılacaktır. Üniversite üç fakülteden ibaret olup 1) firka fakültesi (komünist fırkasının program ve tarihini), 2) Sovyet fakültesini (Sovyet rejimini ve teşkilatını) ve 3) kolhoz fakültesini (kollektif ekmeçlik işlerini) ihtiva edecektir. Girmek şartları: 1) 19-32 yaş arasında bulunmak, 2) ilk mektebi ikmal etmiş olmak veyahut okuyup yazmakla besapant dört amali bilmek lazımdır.

Üniversitede tahsil müddeti üç yıldır. Gördüğümüz üniversiteyi?

Sonra da kalkıp çocuklarımızı Almanya'ya, İngiltere'ye, Fransa'ya, ne bileyim Amerika'ya gönderiyoruz. Hem de 12 yıl lise tahsilinden sonra ...

Hele bitirdikten sonra da üç-dört yıl Avrupa'nın en yüksek bilgin müesseselerinde, en tanınmış bilginleri eli altında taşır götürmelerini şart koşuyoruz.

Çocuklarımızın, ne bileyim, tarih, coğrafya, fizik, riyaizyat, kimya, içtimaiyat ve daha bir takım "lüzumsuz burjuva bilgileri" talep ediyoruz.

Yazık bizim çocuklara." Azı 15-20 yıl çalışıyorlar.

Bahuku Sovyetlerde yazıp-okuyula bildinmi, ve birde 2 x 2 = 4 hesabını bildinmi, imti-hanisz "üniversiteye" girer, üç yıl sonra "professor" olarak çıkıyor. ...

İste Amerika böyle geride bırakılır ... Zavralli medeniyet. V. Nuh-öğlu

İnkılda iken, Sovyet Ermenistan'ı komiserleri Türkiye, Balkanlar, Avrupa, Suriye, Irak ve İran'ı dolayarak Azerbaycan'a Gürcistan'a on binlerle Ermeni muhaciri sevk ediyorlardı.

Aynı siyaset hala devam ediyor. Erivan, yüz yıl evvel Rusya tarafından istila edilirken, bir Türk-Azerbaycan hanlığından merkezi idi.

Daha 1897 de yapılan umumi Rusya istatistikisi buranın nüfusunu Türk göstermekte idi. Erivan ve etrafının Türkten temizlenmesine 1905-te başlandı. Büyük çikin harbinda bu "temizlenme" umumi katliam şeklinde devam etti. Sonraki yıllarda bütün sür'atle devam ederken, Sovyet devrinde daha geniş ve resmî bir şekle girdi.

Hali hazırda buna Türkleri Azerbaycan'a, Türkiye ve İran'a hırar etmekte olup yerlerine Ermeni muhacirleri yerleştirilmektedir.

Aynı şekilde Azerbaycan'ın cenubi garp kırsımlarına cenubi Gürcistan'da ermenileştirilmektedir.

Erivan yeni bir demir yolu ile Azerbaycan'ın Kazak kazasındaki Akstafa istasyonu ile bağlanmakta ve yeni sayısız şoselerle Zengezur ve Karabağ'a rapetedilmektedir.

Diğer taraftan Muğan'da, Mil ve Şirvan istepinde ve Bakü ile Gence etrafında Rusya'dan akıp gelen rus muhacirleri iskân edilmektedir. Kür'den ve Aras'tan çekilen yeni kanallar etrafında ve Bakü ile Gence'nin dört bir tarafında yeni salınmış rus köyleri rusların miktarını epeyce arttırmıştır.

Bakü'nün 750.000 nüfusundan yüzde 45'ni nispeti rus ve yüzde on altısı Ermenilerdir.

Gence'nin 90.000 nüfusu içinde ruslarla Ermeniler yüzde altmıştan çok bir hale gelmişlerdir.

Bir müddet evvel Bakü'yu Azerbaycan'ın temininde ayırmak, Azerbaycan'ın mer-

Azerbaycan'da gemicilik

Azerbaycan'ın nakliyat vasıtalarından biri de Hazer denizindeki gemiciliktir. Hazer denizinin yeğane limanı olan Bakü'de toplanan gemicilik, Bakü petrol sanayii sayesinde ve Bakü'nün İran-Avrupa ve Avrupa-Türkistan arasında bir transit yolu ve bir depo olarak neticesinde çok terakki etmiştir.

Gerek Azerbaycan sahillerini birbirine bağlayan, gerekse Bakü ile İran, Türkistan, Dağıstan ve Edil nehri limanları arasında irtibatı temin eden tekniil vapurlar Azeri Türklerine ait olmuş, hepsi Bakü limanında toplanmıştır.

Bakü'de hep Türklere ait muasır vapur şirketleri, vapur imalathaneleri vardır.

Hazer denizinin yeğane vapur tersaneleri ve havuzları Bakü zenginlerinden Dağışev'lere aittir.

Harbi umumiden evvel, her yıl Bakü limanına, 6695-i vapur olmak üzere 7675 gemi girer, ve 6732-i vapur olmak üzere 7429 gemi çıkarılır.

İstiklâlden sonra, her şey zabptedilmiş olduğu gibi, Azerbaycan'ın deniz ve nehir vesaiti nakliyesi de "sosyalize" edilmiştir.

Hali hazırda bu gemiler "Kaspar" namı altında "Su nakliyat idaresi" ne tabii olarak, vaziesi bilhassa Bakü'den Rusya'ya petrol nakletmekten ibarettir.

Sovyetler cihanın tecrit edilmiş olduğu için, Bakü limanı beynelmil transit ehemmiyetini tirmıştır.

Her yıl Nisan'dan Teşrin Sani başlarına kadar Bakü ile Astrahan arasında vapur kervanları petrol nakliyatına başlarlar. Teşrin Saniden Nisana kadar Edil nehri doğduğu için kısın Bakü-Astrahan nakliyatı kesilir yalnız Bakü-Dağıstan, Bakü-Türkistan, Bakü-İran ve Bakü-Azerbaycan sahilleri nakliyatı devam eder.

Bu yıl Nisan'dan Teşrin Saniye kadar Bakü'den Astrahan tarikiile Rusya'ya 8.250.000 ton petrol nakledilecektir. Tabii bu, demir yolu ile sevoulunan miktardan aydır.

Bunun için kısın bütün petrol ve yük nakledilen vapurlar Bakü tersanelerinde tamir edilirler.

Bakü gazetelerinin yazdığına göre, bu yıl tamirat işleri berbat gittiği için, petrol nakliyatı programı ikmal edilemeyecektir.

Bakü'de intişar eden türkçe "Komünist" gazetesinin (30. 6. 1933) yazdığına göre, bu yıl Bakü-Astrahan seferleri aklıdığı zaman Bakü havuzlarında en büyük petrol gemilerinden 48 tanesi tamir edilmeden duruyormuş. Tamir edilmiş vapurlardan da "Pavel", "Razin", "Yan" ve "Kirov" istilâlden evvel türkiye işin taşıyan vapurlar her ruslaştırılmış, vapurlarının tamirleri iptal edilmiş ve işe yaramamışlardır.

Bunun da sebebi ustaların ve amelinin vakiflerinde ehemmiyet vermemeleri, işlerini vakiflerinde evvel bırakıp gitmeleri ve işe saatlarla geç gelmeleri, tenbellik ve "ziyançılık" etmeleri imiş.

Mesela: 1931-de 47.000 saat, 1932-de 35.000 saat iş bırakılmış iken, 1933-in ilkinde Kânun ve Şubat aylarında 1.144 işçi günü bırakılmıştır.

kezi idarelerini buradan teminile çıkarmak meş'alesi vaz'edilmişti.

Rus âlim ve siyasiyonları Klupt, Yaroslavski, Petrovski, Çiçerin, Kalinin ve diğeri Bakü'nün milli bir Azerbaycan şehri olmadığımı, beynelmil bir şehir haline geldiğini, rus sermayesi sayesinde bu hale gelen Bakü'nün Rusya'ya ilhak edilmiş tabii ola-cakını açık söylüyor.

Aynı hal Tiflis ve Batum için de ileri sürülmüştür.

İstilâlden sonra Tiflis'te yerleşerek, Gürcü olmayan usurlar asıl Gürcü halkını ekalliyete braktımsızlardır.

Şimali Kafkasya'nın hali bundan daha fâtür.

Kafkasya'nın bu üç esas milleti, Şimali Kafkasya, Azerbaycan ve Gürcistan Şehri Rusya tarafından ölüml darbeleri yiyorlar.

Moskva an'anevi rus siyasetine sadık kalarak muhaciret ve ruslaştırma siyasetle bu milletleri milli merkezlerinden mahrum etmek, onları kendi vatanlarında kımlıdamayacak bir hale sokmak istiyor.

Rusya bu milletleri ziyaf salmak için rus ve Ermeni muhaciretinden başka Azerbaycan'ı, Gürcistan'ı ve Şimali Kafkasya'yı oner, beşer millete parçalıyor, yani milliyetleri icat ediyor, ve inadına bu yeni "milliyetler" hep cenubi-garp vilayetlerinde Hazer sahillerinde ve Bakü ile Lenkeran'da "keşfolunuyor".

İşleri ve peşeleri gece gündüz Azerbaycan mekteplerinde, fabrikalarında, şehir ve köylerinde Müsavetçi, kolçokmak, mahrum, bakkalı torunu, oportünist v. s. v. s. aramak olan Efeniyef, Bağirov, Musabekof ve bu kabil zir-zibiller acaba Azerbaycan'ın milli varlığını tehdit eden bu facia üzerinde hiç düşünüyörlarmı?

On dördüncü yıldır devam eden bu fa-

Tamirat programının ikmal edilmemesinin petrol seviyatına da tesir edeceği tabiidir; bunun sebebi, yalnız amele ve ustaların "tenbel ve ziyancılığında" olmadığına hükim vere bilmek için, deniz nakliyat idaresi tarafından nesredilen "Kaspi Bölgevi" nam gazetinin 24-62-nci nüshasındaki bu yazıları okumak kâfidir:

"Deniz amelesinin işgesini vaktli vak'tında temin etmek için, ervecelden lazımi tedbirler alınmıştır; Bunun neticesinde ameleyle verilecek emek ve sair erzak günlerle geçilecektir."

Binaenaleyh sebeplerinin sebebi amele ve ustaların "ziyançılığında" değil, böşevik fırkasının ziyancılığında ve rejimin kötlülüğünden doğan kitlik ve açlıktadır.

Gümrükle ekmeksiz ve erzaksız kalan amele nasıl çalışsa bilir?

Ona göre, her sahade olduğu gibi, deniz nakliyatı ve gemicilik sahasında dahi işlerin gittiğince sukut ve illasın pek tabii ve mantiki görmeç lazımdır.

Nasıl talanıyor?

"Zarya Vostoka" (22. 7. 1933) Azerbaycan'da erzak toplama faaliyetinin Haziran-Temmuz devresini şöyle hulasa ediyor:

Haziran-Temmuz planını: Göçay kazası 90%, Gence 80%, Kürdemir 62%, Nahçıvan 57,3%, Cebrail 80%, Taz 37,5%, Ağabadi 23,4%, Kazak 13,1%, Konakent 0,5%, Bergedüz 0,2% nisbetinde ikmal etmişlerdir.

Ağağ, Astrahan-Bazar, Bayramlı nahiyeleri Haziran-Temmuz planını temamille ikmal etmişlerdir.

Kolhoz sahasında temamille istenilen miktarda veren 300 kolhozdur.

Emeçleri ferdî ekim sahasile kolçokmak için kısmında plan ikmal edilmemiştir. Mesela: Nahçıvan'da kolhozlar planın 57,3% ikmal etdikleri halde, ferdî emeçli ekimçiler ancak 3% ikmal edebilmiş, Cebrail kazasında ferdiyetçiler vermeğe mecbur oldukları mabsulün ancak 13,2% nisbetini, Taz'daki ferdiyetçiler ancak 1,3% nisbetini, Bayramlı'da da 20,4% nisbetini vermişlerdir.

Umumiyyete Azerbaycan kolhozları planı 87% ferdiyetçiler ise 34% nisbetinde ikmal edebilmiş, kolçokmak hattında ise plan ancak 10% ikmal edilebilmiştir.

Ağabadi, Bayramlı, Berde, Bileusvar, Kürdemir, Salyan, Vartazan, Cebrail, Kutub ve Narimanlı kazı ve nahiyelerinde ise kolçokmaklar bu vakta kadar hiç bir şey vermemişlerdir.

Bu sayılan kazalarda köylüler erzağı bastırarak gıztlemekte iderler.

Komünist fırkasının emrile köylüler M.T.S.-lerde çalışan amele ve memurlara da, haklı zahmet olarak muayyen miktar buğday vermek mecburiyetindedir. Azerbaycan köylüleri bu vakta kadar, M.T.S.-lere vermeğe mecbur olduğu miktarın ancak 4,1% nisbetini vermiştir.

"Zarya Vostoka" Azerbaycan kazalarına ceza müfrezeleri göndermeyi teklif ediyor.

ciyaya karşı Azerbaycan halkı bin bir engellerle kahramanacasına göğüs gerekerek milli varlığını ve milli yurdunu son neslinesine kadar müdafaa ederken, Azerbaycan'ın hain ve alçak komünistleri, halkın mukavemet ve müdafaaını kırmak için, zehirli gazlara, bomba ve tayarelerle memleketi alt-üst eden düşmanların ön safında bulundular.

Onlar Azerbaycan'ın sistematik bir şekilde imha edildiğini, bin bir operasyonlarla Azerbaycan Türkinin kendi doğma yurdunda azlık haline getirmek istediğini bir muvafakiyet gibi telakki ediyor.

İnsani, vatani, her türlü duygu ve vicdandan mahrum, Moskva'nın kolu başı kulı olan bu usurlar, komşularından olsun, ibret alamadılar.

Onlardan zaten bir şey beklemek de doğru değildir.

Bu satılık vicdanlardan ne beklene bildirir, ki:

Onlar Azerbaycan'dan çıkarılan her Türk köylünü, Türk münevverini, gelenlerini işe bu yerlerle hiç bir zaman hiç bir münasebet ve alakası olmayan yabancılar olduğnu görseler ve anlasalar bile, mevki ve port-fellerini ellerinden kaçırmazlar diye, alçakcasına susuyorlar ...

Fakat ne yaparsalar da Azerbaycan'ın yurdunu, milletini, bin yıldardan beri onun, babaularının olan bu mukaddes topraklarını ve ecadının mezarlarını seven münevver Azeri gençliğinden ve Azeri halkından hakikati gıztlemeyeceklerdir.

Azerbaycan, intikamını alacak, yabancılar istilâsından yurdunu kurtaracaktır. O gün yaklaşıyor.

O gün, yurdumuzu girmiş olanlar çıkacak, yurdumuzdan kanlı göç yaşlarile çıkmış olanlar ise doğma yurda döneceklerdir.

Mirza-Bala

Azerbaycan 'da

Petrol İsınsanı

Bakü'nün Lök-Batan, Kızı-Tepe, Sulu-Tepe, Aşağı yeni petrol muntakaları gırtanin aasında 300 yeni petrol kuyusunun işe saammasına karar verimştir. Kuyuların derinliği 300 metroya kadar olmaktadır.

Baku gazeteleri 1933-nci yılın ilk yarısında Baku petrol ocaklarında 6.315.000 ton petrol isınsanı edimış olduğunu yazıyorlar.

Gazeteleri bu kadar petrolün biihassa tabii surette vuran işkiye neticesinde elde edimış olduğunu işaret eden fikirleri de kaydetmektedirler. Mesela: nazıran ayının 30-unda tabii işkiye olmadığından ocaklar program mucubince çıkarmaya mecbur oluukarı miktardan 2.818 ton az isınsanı yapmışlardır.

Asiat

Azerbaycan'da dnyanın en büyük asfalt imaatihane tesisi oınmştir. Bu imaatihane butun Sovyetler haricetin asfalt ihtalından hasas edecektir. İmאתihane işe madesi Azerbaycan'ın Ağa-Babul mntakasında keşfedimştir. Bu mntakada 50 yıllık mevaddı ıptdaye varmış.

15 köçk zeniendi

Baku'da ınuş eden „Bakinski Raboçi“ (Nr. 172) gazetesinin yazdığına göre, Baku işiyelerinden İrşığı bağıarında kampta buunan çocuklardan 15-i yemekten zehirlenmişlerdir.

Kampta bulunan çocukların babaları ve amele müessisleri tahrikat için İrşığı'ya hareket etmişlerdir.

40 ekmek Vesikasi

Aynı gazetede okunduğuna göre, Baku-Derbent demir yolu üzerindeki İtudat istasyonunda, 40 ekmek vesikasi taşıyan Muhittin Abdullah Oğlu nam bir köylü tekvil edilmiştir. Köylünün işine bakılmıştır.

Mükafat

Aynı gazete yazıyor: „Baku'da derünlüunu talebesinden Ali Şama Bey derünlüunu birakarak altı ay zarında 140 kahil köyliye oku-yatı öğretmiştir. Sovyet hükümeti Ali Şama Beyin bu tedakirliğine karşı ona . . . 100 ruble mükafat vermiştir.“

Şunu da kaydedelim, ki Ali Bey bu paraya ekmeğe hasret annesine iki okka ekmek bile alamıyacaktır.

Ekmek yoki

Cebrail kazasında Baku gazetelerinde yazıldığına göre, kaza kooperatif idaresinde un mevcut olmadığı için, kaç gündür, ki ekmeği pişirmiyor. Kooperatifin 9.200 put un müdür tarafından çalınmıştır.

Hidroteknikier

Azerbaycan'ın hidroteknik enstitüsünden bu yıl 70-e kadar suvarma ve kanalizasyon işleri mühendisi çıkmıştır. Yeni mütehassıslar sırtı Azerbaycan'ın ve Türkiistan'ın. Türkiistanlılar Tacigistan'da çalışacaklardır.

Kolhozlarin

„Bakinski Raboçi“ gazetesinin (28. 7. 1933) yazdığına göre, Azerbaycan'ın Lenkeran vilayetine merbut „Yeni-Abat“ kolhozunda 75 at acından ölmüş ve kolhozda olan mahsul temamlie çalınmıştır. Bu münasebetle Ali-Hüseyn Ali Oğlu, Ziyat Ahmet Oğlu, Hamit ve Ahmet Ali Oğlu adlı köylüler tekvil edilmişlerdir.

Kafkasya ansiklopedisi

Maverayı Kafkasya sovyet cumhuriyetleri federasyon hükümeti'nin iştiarlerinden birinde „BSA“ yani Büyük Sovyet Ansiklopedisi namie Kafkasya'ya mahsus azertice-gürdiece-ermenice bir eser yaratılmağa karar vermiştir.

Ansiklopedi 40 ciltten ibaret olacak ve 25.000 nusha olarak bastılacaktır. Eserin ihzarı için lazım gelen heyet itihap edilmiş ve tahsisat ayrılmıştır.

Birinci Tesrinin birinden itibaren abone kaydına başlanacaktır.

Azerbaycan kolhozlarında

(İnci sahifeden mabat)

Celtik ihzarı planını ikmal etmiş ve bu hususta köylülerin tarafın iltizam eden Başlayar teşkilatı reisi Mehmedof Şahkulu ağır töhmet almıştır.

Aynı töhmet Baş-Geyniük komünist teşkilatı köhmet Paşa İsmailofa da yapılmıştır. Başlayar, Şabalut, Baş-Geyniük, İncin ve Zulut kolhozlarında 35 köylü koğulmuştur.

Lenkeran kazasına merbut Astara nahiyesinde köy muhbiri Abulfazov „Bakinski Raboçi“ gazetesinin aynı nushasında yazıyor, ki:

„Arçivan komünist teşkilatı köhmeti Ahmet Sulanof köylülerden rüşvet ararak koğumukları hapisten bırakıyor, düşman unsurları muallimliğe ve mes'ul vazifelere tayin ediyor, koğumukların dağıtıcı faaliyetlerine göz yumuyor.“

Gazete ilave ediyor, ki:

„Bu mektup müdri yerine bildirilmiş, Ahmet azledilerek mahkemeye verimştir. Ahmed'in muallimliğe tayin eylediği „sınıd düşmanları“ Ahundof ve Veliyef Abdul işten çıkarılmış, haklarında tahkikat yapılmaması müddei umumlüğe emredilmiştir.“

Besedovski'nin izile

(İnci sahifeden mabat)

zabtasınca keşfolunarak, değıl Hitler devrinde, hatta eski sistem zamanlarında bile Sovyet ticaret müessisliğinin bu ajanlarına karşı polis sidi detli tedbirler alınması mucip olmuştur. Bunlardan bir kısmi bulicere Almanya hududun haricine çıkarılmış olduğu gibi, diğerlerinin de ikamet müasadesi artık temdit edilmiştir, ki bu da hudud haricine çıkarılmakla misavidir.

Otedenberi Almanya'da komünist propagandası yürütmekle mazun bulunan Berlin Sovyet ticaret müessisliğinin Maverayı Kafkasya subesi, görüldüğü veçhile, Tiflis'in „ticaret“ müessesesi olmaktan ziyade, en adı bir propaganda sebekesi ve komünist ajanlarının yuvası olmuştur. Kakabade'nin vruduna kadar bu yuvada icrayı faaliyet eden munhasran Ermenilerdi. Bunların sırasına Baku Mart hadisesi esasında mühim rol oynamış olan mahut Sako-Saakinyan'ı da dahil etmek icap edecektir; gerçi bu „yoldas“ resmen „Zaktorgpred“ rütbesine nail olmadısa da, fakat bir takım propaganda işleri için Pirumyans tarafından „kazanılarak“, uzun bir müddet bu mahelde „staj“ görmüş ve Pirumyans'ın sağ eli olmuş, halbuki Sako-Saakinyan, malum olduğu veçhile, evvelere berumat Taşnak ve sonralarınsa ihtilalçı sosyalist olmuştur, yani komünizmle resmen hiç bir alakası bulunmamıştır. Fakat bu hususta hayretli mucip bir cihet yoktur, zira Ermenilere karşı — gerçi Taşnak ta olsa — Moskva ricalinin itimadı oldukca büyükler ve orada bir Ermeninin geçmişine — gürcü milliyetçisiyle birer Müsavatçı hakkında olduğu gibi — nedense, pek te dikkatle bakılmaz . . .

Yukarıda kaydolunduğu veçhile, Zaktorgpred yoldaşlar ara-sıra Maverayı Kafkasya Sovyet federasyonı namından ticaretle de meşgul bulunuyorlardı. Ermeni olan torpredlerin zamanında vukubulan işbu ticari ameliyat ise, munhasran Ermenistan'ın ihtiyacı ve imarı için icap eden en modern makinelerin, tesisi mukarrar elektrik istasyonları levazimatının, Erivan yanında yapılmış olan marui kanal için icap eden her türlü makinelerin, Leninakan (Gümrü), Erivan, Eçmiadzin ve Ermenistan'ın daha başka mntakalarında vücade getirilen konservo, şarap, ipek ve diğer fabrika ve imalathane tesisi için lazım olan bütün malzemenin v. s. v. s.-nin mübayasının ibaretti.

Azerbaycan namından yapılan ticaret işe, daima bu zengin ölkenin emtiyasın satışınan ibaret olarak, başlıca hayyar, Gence şarabı, Karabağ ve Kazak halılarımızın Pirumyanslar elle Almanya piyasalarına çıkarılması teşkil ediyordu. . . (Petrol satış işleri temamlie Moskva'ya ait olduğu için bu sıraya dahil değildir). Fakat Azerbaycan'ın imarı ve, Ermenistan'da olduğu gibi, imin ve fennin en son sistem makinelerle teçhiz olunması torpred yoldaşlardan kimseyi alıkadur etmezdi, zira bu iş için, nedense, Azerbaycan'ın bizzat kendisi ara-sıra hususi kâsitlelerin Almanya'ya göndermekle idi. Bu gibi kâsitlelerden biri, vaktiile kılıcı Baku'da sağı ve solu kesen marui Ruhullah Ahundof'tu, ki 1924-nci yılın Mayısında, yanına da Lişits adında bir Yahudiyi salıp, Azerbaycan'ın „imarı“ için Yahudiyi icap eden makineler almak maksadile Berlin'e müasferret buyurmuştu. Ve hakikaten de Ruhullah eli boe Bakıya dönmüdü, Azerbaycan'ın „imarı“ için Pirumyans'ın vastasile Baku'da çıkan rusca „Bakinski Raboçi“ gazetesine en modern matbaa makineleri aldıkları ve, kendisine de l u s u s i bir tedavi k a r u . . . yaptırdıkları sonra geri gitti. İşte, Azerbaycan da, bu veçhile, Ruhullah'ın sayesinde, komşularındaki imardan

geri kalmadı . . .

Maverayı Kafkasya „ticaret“ müessisliğinin, ajanlarının gititkice azaldığından dolayı, Kakabade devrinde artık eski heves ve şevkile propagandasına mütazaman devam edemiyordusa da, fakat faaliyetini temamlie de dayandırmamıştır; zira vaktinde hudud haricine çıkarılan ajanları yerli yeneden bir takım Ermeni ve rus propagandacıları doldurmaktadı. Almanya'da nasyonel sosyalizm sisteminin iş basına gelmesi Maverayı Kafkasya „ticaret“ müessisliğinin en son ümitlerini ve imkânlarını temamlie imzihlale uğratmış oldu. Ve bu veçhile de, Kakabade'nin üzerine Tiflis tarafından yüklenmiş olan „vazifeler“den artık yeğâne biri ile meşgul olmak imkânı kalmış oluyordu. Bu da, asıl vazife olan ticaret işleriyle meşgul olamaktan ibaretti.

Gürcü mehafilinde cereyan eden şayıta göre, Kakabade'yi Rusya'ya adveten men'eden asil sebeplerin biri de, işte bu hizmete bulunduğu „ticaret“ müessisliğinin tarafından üzerine yüklenmiş olan „gayri ticari“ mes'eieleleri meşgul olması talebidir. „Gayri ticari“ mes'eieleleri en olmadığı da bellidir. Komünist propagandasıdır. Bu ise, Almanya'nın şimdiki siyasi chehresini nazara alan adam için neyi ifade ede bileceğini tasavvur etmek güç değildir.

Kakabade, yakın zamanlarda Berlin Gürcü kolonisi karşısında Sovyetlere elvede etmesinin neden doğmuş olduğunu izah edecek ve aynı zamanda Maverayı Kafkasya'nın vaz'iyeti hakkında beyanatta bulunacaktır. Fakat, denildiğine göre, bu elvedayı mucip olan sebeplerden biri de Kakabade'de komünist sisteme karşı hüsure gelen inkisarı hayal imiş.

Kakabade'nin şu ikdamatı Moskva ve Berlin Sovyet mehafilinde birer bomba gibi patlamış ve resmi Sovyet adamlarını heyecan salmıştır. Gerek Orjonikide, gerekse Litvinof bizzat Moskva'dan telefonle kendisine konuşmuş ve geriyedönmelerini rica etmişlerdir. Fakat Kakabade kararından çıkmamıştır. Bunu müteakip Norveç Sovyet ticaret müessisliğinin büyük komiserlerinden Kandelaki nam bir Gürcü emirli Moskva'ya giderek Kakabade'yi, görüşmek maksadile, Kılı şehrinin limanında bekliyen bir Sovyet vapuruna davet etmiş ve kendisine Oslo taciret müessisliğinde mühim bir mevki vereceğini vaat etmiştir. Nihayet Kandelaki bizzat Berlin'e gelmiş ve Moskva'nın Almanya sefirini Hınuk'la birlikte Kandelaki bizzat Berlin'e mahelde — denildiğine göre, Berlin'de mevcut Petersburg“ nam bir otele — görüşmeği tekvil etmişlerdir. Vukubulan bu görüme esasında Kakabade eski şefine ve Stalin'in müessesine karşı Rusya'ya dönmek niyetinde olduğunu bir defa dahi söylemiş ve bunun üzerine sefir ve Kandelaki derhal ayağa kalkarak Kakabade'nin ölim cesasına mahkûm olduğunu resmen yüzüne okumuşlardır. Bu komedi üzerine Kakabade polisi hadiseden muhbir ederek himaye olunmasını rica eylemiştir.

Besedovski ve Ağabekov'ların çığırlie giden Kakabade, Orjonikide ile telefonda yürüttüğü müşahabede, Stalin'i „kendii millîletin kanna boyanmış olan Gürcü katilii“ diye adlandırmış ve bu sözlerini işe, rus komünistlerinin Stalin'in emriile Gürcüstan'da vücade getirdikleri katliamların mevkuik tasviri ve neşri ile isbat edeceğine dahi sabıkırka arkadaşına bildirmiştir.

Hadisenin bir takım meçhul cihetleri olduğundan, vak' a hakkında esaslı ve etrafı bir fikir edinmek için Kakabade'nin Gürcü kolonilerine vereceği beyanatı özne beklemek icap edecektir.

Hilâl Münşi

Nahçevan'da

Nahçevan mühtar cumhuriyetinin sovyetize edimesinden 13 yıl geçmesi münasebetle yazdığı bir yazıda „Zarya Vostoka“ gazetesi (nr. 172) bu 13 yıl zarında Nahçevan'da yapılmış işlere yokun vuruyor ve bu vilayetinizin kırsadı ehemmiyetini kaydediyor. Gazete diyor, ki:

„Nahçevan, S.S.S.R.-de birinci derecede ehemmiyetli olan tuz sanayiyine malikdir. Bütünü Sovyet cumhuriyetlerine tuz buradan ihraç oluyor.“

İzandan sonra Nahçevan'da pamukçuluk ve ipekçilik te mühim yer tutuyor. Son zamanlarda Nahçevan'da konservo sanayii de inkişafa başlanmıştır.

6.000 m.k. araziye malik olan Nahçevan'da 60 traktorlu iki M. T. S. ve koyunçu ve tohumcu olmak üzere iki de sovhoz vardır.

Etkilen arazinin miktarı 50—60 hektardır. Köyüti edimmiş yüzde 45'ü nisbeti kollektivize edilmiş, mütebakkası hususi mülkiyet esasına mühataza etmektedir.

Nahçevan'da pedagoji, hayvancılık, pamukçuluk ve can sağlığı olmak üzere 4 teknimcu vardır.

Nahçevan'ın en büyük belası Malarya hastalığıdır.

Fakat bolşevizm ile gelen esaret ve istipdat ondan daha müthiş bir beladır.

Edil-Uralılann matem merasımı

Almanya'da icrayı faaliyet eden Edil-Uralılann İstiklâl Komitesi eski Kazan hanlığının merkezi bulunan Kazan şehrinin Ruslar tarafından vukubulan işğalının 381-nci yıl dönümü münasebetile birinci Tesrinin 15-nde Berlin'de muazzam bir matem merasımı icra etmiştir. Merasime Berlin'in Azerbaycan ve Türkiistan kolonileri büyük bir kütle ile iştirak etmişlerdir. Merasim Abdurrahman Şahi Beyin riyaseti altında, reis Beyin nutku ile açılmış ve şunu Dr. Fuat Beyin, Kazan hanlığı istiklâlların rus emperyalizmine kurban gitmesinin o zamanlar hâlâ istiklâl mevcut bir çok Türk ölkelerinin tali üzerine bilahere vahim bir tesir icra etmesi hakkındaki değerli bir nutku takip etmiştir. Dr. Fuat Beyden sonra Türkiistanlılar namına Dr. Tahir Şakir ve Dr. İshak Oğlu ve „Almanya'da Azerbaycan İstiklâl Komitesi“ ile gazeteciler tarafından Hilâl Münşi Beyler pek samimi nutuklar izah ederek, rus emperyalizmine karşı mütevekkil umum Türk cephesini dahada kuvvetlendirmenin zaruri olduğunu kayide düşüman tarafından muhacirlerimizin kütleli surette yasadıkları mahellerde muhtelif maskalar altında aramıza sokularak bir takım fitnelere vücade getirmek isteyen müzevvir ve isatilerin zehiri faaliyetini dikkatle takip ederek bu kabil provakatlari ve bolşevikler için çalışmakta olanları teşhir etmek, temiz ve şanımsız milli mücahillerimizin burağı altında ve bunların reberliğine yanılmadan mukaddes hedefe doğru gitmek için bilhassa şimdiki, bolşevizmin çökmek arifesinde bulunduğu bir zamanda dikkatli olmağı ayrıca kaydetmişlerdir.

Natıkların sırası bittikten sonra Dr. Tahir Şakir Beyin refikası Hanmedev Kazan şehrinin 1552 senesinde vukubulan sulhetü hakkında hazirununu nazarı dikkatim kabul eder tasliatları havi pek enteresan bir konferans vermiştir.

Merasim aşkım geç vaktta kadar devam ederek, misafirler çay ve kahve ile teltif olunmuşlardır.

Muhacirler arasında

Mancurya'da Kafkasyalılar

Geçen nushalarımızdan birinde Mancurya'da „Kafkasya İstiklâl Komitesi“ teşekkül ettiğini haber vermiş ve bu komitenin rus mahkûmu diğer millîletlerle „Promete Birliğı“ altında birleştiklerini bildirmişti.

Son aldığımız malumata göre, Harbin'de teşekkül eden „Kafkasyalılar Komitesi“ ciddi faaliyetlere başlamış ve bu faaliyet faydalı semeresini dahi vermiştir.

Harbin'de intisar eden, „Harbinskoye Vremiya“ gazetesinde Kafkasyalılara mahsus hususi bir sahife tahsis edilmiş ve „Mancurya'da yaşayan Kafkasya millîletleri“ başlığını taşıyan bu sahifede orada yaşayan Kafkasya kolonisinin hayatından etrafı malumat verildiği gibi, Kafkasya haricinde çıkan Kafkasyalılann Milli Nesriyatından hulûsalat dahi yapılmakta ve rus mahkûmu millîletlerin hayat ve savasları da temviz edilmektedir. Uzak Sark'taki vatandaşlarımız da faaliyetlerinde candan muvaffakiyet diler, teşkilatların daha kuvvetli bir hale getirmelerini ve Avrupa'daki „Kafkasya İstiklâl Komitesi“ ile daha sıkı bir münasebata girmelerini temenni ederiz.

Druck: J. A. Wesemann, Berlin SW 11, Stresemannstr. 72
Verantwortlich: F. Verlag u. Redaktion Ernst Gebhardt, Berlin
Chefredakteur: M. E. Reunt-zade

Türkiistan'da tuz madeni keşfi

„Berliner Tageblatt“ (10. 10. 1933) ve „Berliner Börsen Zeitung“ (14. 10. 33) gazetelerinin verdiği malumata göre, Tacikistan'ın cenup mntakalarında olarak, Afganistan hududunda bulunan Stalinabat ve Kulcaba şehirlerinin yanında pek zengin bir tuz dağı keşfolunmuştur. Yapılan tahminata

göre, bulunan tuzun miktarı tahminen 80 milyon tona baliğdir. Mntaktanın sadece küçük bir mahelindeki tuz madenlerinin muhteviyatı 30 milyon ton miktarda tahmin olunmaktadır. Dağın ismi Hoca Mumm'in dir.

„Le Problème du Caucase“

Bu başlık altında milli Azerbaycan siyasetlerinden işdaşımız saygılı Dr. Mir Yakup Beyin kalemlie yazılmış fransızca eseri alakası olanlara ciddiyyetle tavsiye ederiz. Eser, ilk defa olarak, vukuf sahibi bir şahsiyet tarafından, Kafkasya mes'elesinin, bir küll şeklinde, meydana koymuş ve mevzu ile bağı bütün hususati kısa ve faydalı surette izah etmiştir.

Eserin maksadı, Kafkasya konfederasyon idesi lehinde ecnebi okurlarda müsait bir fikir uyandırmaktır.

180 sahifeyi bulan bu netis eserin bahası ancak 20 franktır. İstiyenler: Paris, Librairie Orientale et Americaine G.-P. Maisonneuve 3, Rue du Sabot adresine vevahut müellifin aşağıdaki adresine müracaat ede bilirler: 161 bis, Rue de la Convention Paris (15)

